

Werkdruk, gedoe met roosters, 'weer iets erbij', het zijn herkenbare gevoelens voor docenten. Je hebt eigenlijk te weinig tijd om goed voor te bereiden, ruimte te maken voor feedback met leerlingen of nieuwe dingen uit te proberen. En vaak komt het op hetzelfde neer: zo is het nu eenmaal georganiseerd op school. Maar wat als we proberen om het een beetje te on-organiseren?

Over-organisatie

Eigenlijk is het een beetje gek. Het onderwijs heeft verschillende doelen, waaronder het zorgen dat leerlingen een diploma halen. In de meest eenvoudige versie is het dus simpel: je hebt leerlingen, docenten en doelen, en de docenten helpen de leerlingen om deze doelen te behalen. Natuurlijk: er zijn meerder vakken, dus ook meerdere docenten nodig, en daar komt een beetje organisatie bij kijken: het rooster. En het is ook best handig om de voortgang van leerlingen op die doelen te kunnen monitoren. Maar wat is verder echt nodig?

Cijfers

Om meteen een heel concreet voorbeeld te nemen: hoeveel cijfers moet een leerling krijgen om een diploma te halen? Wettelijk is het heel duidelijk: er moet een cijfer zijn voor het schoolexamen, en een cijfer voor het eindexamen. Kijk nu eens naar hoeveel cijfers je als docent per jaar per leerling geeft... Meestal is dat stiekem best veel, waarbij dit veel tijd kost. Als je dan ook nog eens de cijfers niet bespreekt met leerlingen en er geen goede feedback aan verbindt, dan kun je stellen dat dat zonde van de tijd is!

Er komt ook een heleboel organisatie bij kijken: plannings, toetsweken, herkansingen, praktische opdrachten, schriftelijke overhoringen, om zo een paar dingen te noemen. En daarbij natuurlijk ook rapportvergaderingen, ouderavonden en sectievergaderingen die allemaal gaan over de cijfers. Maar gaat het dan ook om leren?

Rooster

Een ander concreet voorbeeld: het rooster! Op veel scholen is dit een grote frustratie, zowel qua hoeveelheid als werkbaarheid. Wat kun je leerlingen echt leren in een vak wat ze 1 uur in de week krijgen? Of waarom alle vakgebieden in de onderbouw opknippen in nog meer vakjes? Als leerling heb je soms 7 of 8 verschillende vakken op een dag, waarbij je dus net zo vaak je aandacht moet veranderen. Is dat handig voor het leerproces?

Professionalisering

En naast de dagelijkse gang van zaken in de klas is er ook nog veel buiten de klas. Als docent ben je veel bezig met het verbeteren van je eigen handelen, zowel bewust als onbewust. Daarbij werkt het net als met leerlingen: als je zelf keuze hebt dan leer je meer en beter. Maar wat gebeurt er op veel scholen: trajecten en trainingen waar alle docenten, ongeacht hun kwaliteiten aan mee moeten doen. Hierdoor krijg je soms bijzondere situaties: een training 'gepersonaliseerd leren', waarbij alle docenten precies hetzelfde moeten doen. Niet heel erg gepersonaliseerd dus, maar vooral vanuit de

organisatie gezien erg efficiënt.

Controle!

In al deze dingen is de organisatie van al deze dingen wat vaak voorop staat. Een toetsweek wordt bedacht zodat dit voor iedereen hetzelfde werkt. Een planner is er zodat alle leerlingen op hetzelfde moment hetzelfde leren. Roosters zijn er om te zorgen dat iedereen zijn kleine stukje tijd met leerlingen op een bepaald moment krijgt. Hoe verder je hier echter op door denkt, hoe ingewikkelder het wordt: het kan namelijk altijd nog meer georganiseerd worden en het geeft een gevoel van controle. Zo weet je in ieder geval dat iedereen hetzelfde doet of krijgt en heb je het allemaal duidelijk op papier staan.

On-organiseren

Inmiddels weten we steeds beter hoe leren werkt en hoe dit zowel effectief als leuk kan. Dus wat als je opnieuw kunt beginnen, vanuit een andere organisatie? Zou dit dan nog steeds de manier zijn waarop leren georganiseerd wordt? Een goed moment om de school, of je vakgroep, een stukje te on-organiseren! Dat gaat niet vanzelf, maar het biedt veel mogelijkheden waardoor je als docent meer ruimte krijgt, leerlingen meer leren en er minder gevoel is van werkdruk.

Voorbeelden

Wil je beginnen met het on-organiseren van je onderwijs? Dan zijn er genoeg ideeën en voorbeelden van docenten of scholen die je voorgingen. Hieronder een aantal voorbeelden van dingen die je kunt doen:

Ander rooster

Veel scholen lopen tegen de grenzen van het rooster op. Uitval, lessen tot 16.30, losse uurtjes op onhandige momenten en geen keuzemogelijkheden. [In een eerder artikel](#) beschreven we 6 scholen die met een flexibel rooster werken. Wat opvalt bij al deze scholen: ze hebben een duidelijke visie over het waarom van een ander rooster. Ze creëren hiermee meer ruimte voor zowel leerlingen als docenten, en soms moeten vakken daarbij inleveren of zelfs vervallen.

Werken vanuit doelen

[Een methode kan erg handig zijn](#), maar ook erg in de weg zitten. Het is een instrument om jou als docent te helpen om de leerlingen te helpen de doelen te behalen. Alleen: het zorgt ook voor minder zicht op deze doelen en gaat uit van een gemiddelde leerling in een gemiddelde klas. Wanneer je werkt vanuit doelen in plaats van de methode kun je leerlingen andere (betere!) activiteiten laten doen, waardoor er meer geleerd wordt. Dit lijkt op korte termijn meer werk te kosten, maar door leerlingen hier meer [eigenaarschap](#) in te geven wordt het daarna alleen maar makkelijker om zo les te geven.

Samenwerken en combineren

Als je gaat werken vanuit leerdoelen en meer tijd wil, kun je ook dingen gaan combineren.

Door tussen vakken samen te werken, doelen of te stemmen of zelfs [echt vakoverstijgend](#) te werken creëer je meer tijd en minder 'wissel-momenten'. Gevolg: meer samenwerking, meer mogelijkheden in dezelfde tijd en minder georganiseer. Ook in de bovenbouw kan dit goed!

Richting het eindexamen

De bovenbouw in zowel VMBO als Havo en Vwo voelt vaak zwaar: in de onderbouw mochten er nog leuke projecten gedaan worden, maar nu gaat het om het diploma. En wat gebeurt er: veel druk op toetsen en een constante strijd over tijd. Want voor wiskunde is misschien wel meer les nodig, en voor geschiedenis misschien wel minder. Wat als je leerlingen meer keuze geeft en [een ander soort PTA ontwerpt](#)? Dit sluit aan bij het vorige punt: meer ruimte, meer eigenaarschap en meer rust.

Eigen professionalisering

In elke school is er veel expertise te vinden, maar vaak is dit bij docenten onderling ook niet bekend. Dus wordt er hulp van buiten gevraagd en meteen gekozen om dit dan maar voor alle docenten te doen. [Door meer met en van elkaar te leren](#) kun je het veel makkelijker organiseren, en biedt het meer ruimte voor iedere individuele docent.

Nog meer on-organiseren

Er is nog veel meer binnen een school wat handiger of zelfs minder georganiseerd zou moeten zijn. Denk aan rapporten, het contact met ouders, vergaderingen of leerlingbesprekingen. Bij eigenlijk alles kun je dezelfde vraag stellen: helpt deze manier van organiseren echt om het leren te vergroten? Of helpt het om het gevoel van controle te houden? Bedenk dat er niet veel is in het onderwijs wat echt moet, er is meer ruimte dan vaak gedacht wordt! En wanneer je dat een beetje on-organiseert is dat een win-win situatie voor iedereen in de school.